

Lansarea CD-ROM-ului *Profesorul Dimitrie Gusti în memoria Drăgușului* (coordonator de proiect: Ligia Fulga)

În prezența unei numeroase asistente, joi, 24 iunie 2004, în Sala de Conferințe a Ministerului Culturii și Cultelor a avut loc lansarea CD-ROM-ului realizat de Muzeul de Etnografie din Brașov și Fundația „Arte vizuale” București, în colaborare cu Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” al Academiei Române și Arhiva Națională de Film.

Inițiativa elaborării acestui CD-ROM îi aparține doamnei dr. Ligia Fulga, directoarea Muzeului de Etnografie din Brașov, autoarea unui proiect complex de cercetare a satului Drăguș din Țara Oltului, proiect care a cuprins mai multe etape.

După cercetarea sistematică și integrală întreprinsă la Drăguș, în anul 1929, de către Școala sociologică de la București, acțiune continuată în anii 1932 și 1937, până în anii 2000-2001, când s-a reluat investigația de teren de către Muzeul de Etnografie din Brașov, s-au scurs șapte decenii, perioadă în care au avut loc mari prefaceri în lumea satului. S-a cules și cu această ocazie un bogat și valoros material, urmărindu-se cercetarea mai multor aspecte ale realității sociale: etapele de evoluție ale unor domenii importante ale culturii și civilizației populare din Drăguș: arhitectura, interiorul locuinței, textilele, costumul popular; unele obiceiuri familiale, cum ar fi nunta și înmormântarea sau cele din ciclul agrar (claca popii, Buzduganul), precum și modul în care monografiștii, inițiați și conduși de profesorul Dimitrie Gusti, au rămas până astăzi în memoria colectivă a satului.

O primă etapă de valorificare a materialului cules s-a concretizat prin realizarea a două filme documentare: „Viziunea cinematografică a Școlii sociologice de la București” (autori: dr. Maria Bâtcă și profesor Vlad Bâtcă, regizor-realizator TV) și „Profesorul Dimitrie Gusti în memoria Drăgușului” (autori: dr. Ligia Fulga și Vlad Bâtcă). Cel de-al doilea film prezentat la „Festivalul internațional de videofilm documentar Ethnos”, ediția a VIII-a, Bacău, mai 2002, a obținut premiul al II-lea.

A treia etapă de valorificare a materialului înregistrat pe teren, în anii 2000-2001, a constituit-o CD-ROM-ul intitulat „Profesorul Dimitrie Gusti în memoria Drăgușului”. Prin modul în care a fost gândit și conceput, acest CD-ROM reprezintă un model, cercetările viitoare de specialitate trebuind să aibă în vedere și această modalitate modernă de recuperare a memoriei unui sat.

Așa cum arată și titlul CD-ROM-ului, figura centrală este cea a întemeietorului Școlii sociologice de la București, profesorul Dimitrie Gusti, care a inițiat la noi metoda monografică de investigare directă a realității sociale vii, sub toate formele și aspectele sale, rămânând până astăzi modalitatea fundamentală de cercetare a oricărei științe sociale. Lângă profesorul Dimitrie Gusti, în campaniile monografice întreprinse la Drăguș în anul 1929 și reluate apoi în anii 1932 și 1937, s-a aflat profesorul Constantin Brăiloiu, precum și o serie de tineri specialiști care ulterior au devenit mari personalități ale științei și culturii românești: Henri Stahl, Traian Herseni,

Harry Brauner, Ernest Bernea, Mihai Pop, Mircea Vulcănescu, Gheorghe Focșa, Lena Constante etc.

Amintirea profesorului Dimitrie Gusti și a colaboratorilor săi apropiați este impresionant de vie în memoria drăgușenilor de astăzi, deși s-au scurs mai mult de șapte decenii de la prima campanie monografică, întreprinsă în Drăguș, până în anul 2000, când s-a reluat aici investigația de teren de către echipa de specialiști a Muzeului de Etnografie din Brașov. Copiii de atunci ai Drăgușului, ajunși astăzi la vârsta senectuții, reînvie memoria profesorului Dimitrie Gusti și a colaboratorilor săi, cu respectul, recunoștința și prețuirea pe care numai ei, țărani, știu s-o arate „Domnilor cu carte” de la oraș. Acest CD-ROM trăiește prin subiecții investigați care își deapănă cu emoție și afecțiune amintirile și impresiile din copilărie legate de monografiști. Chiar și cei care aveau, pe atunci, doar doi, trei ani cunosc multe dintre întâmplările petrecute în Drăguș din povestirile mamelor și bunicii lor. Fiecare interviu creionează câte o personalitate puternică a satului Drăguș care, în cuvinte calde, îi evocă pe cei ce au știut să se apropie și să-i cinstească pe țărani drăgușeni, împărțind cu ei casa și masa, împărtășind bucuria zilelor de sărbătoare, dar și tristețea despărțirilor de cei dragi, contopindu-se cu viața lor timp de mai multe luni, cât au durat cercetările de teren la Drăguș.

De fapt, CD-ROM-ul debutează cu o galerie de portrete ale drăgușenilor, ce-au fost intervievați în anii 2000-2001, purtători ai valorilor tradiționale ale satului. Cele relatate de bătrânii drăgușeni despre prezența monografiștilor, acțiunile sociale întreprinse de aceștia pentru emanciparea și modernizarea satului constituie adevărate pagini de cultură și istorie locală a Drăgușului.

Imaginile alb-negru din filmul făcut la Drăguș de remarcabila echipă a profe-

sorului Gusti, precum și fotografiile autentice, de mare valoare documentară și artistică, semnate de artistul-fotograf Iosif Berman sau chiar de monografiști, se împletesc pe parcursul CD-ROM-ului cu imaginile video color, înregistrate de regizorul Vlad Bătcă și de fotografii Muzeului de Etnografie Brașov, Arpad Udvardi, amplificând valoarea CD-ROM-ului.

Se adaugă la acestea înregistrările sonore din Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” al Academiei Române, selectate cu multă competență de către doamna dr. Sabina Ispas, directoarea Institutului, documente audio care-i conferă CD-ROM-ului un plus de autenticitate, întregind atmosfera anilor '30.

Sunt aduse din adâncul memoriei amintirile drăgușenilor despre consultațiile gratuite ale medicilor umani și veterinari; Clubul Husarilor și conducătorul acestuia, Isac Stanimir; Școala țărănească înființată atunci de echipele monografice în incinta Căminului Cultural, ce cuprindea atelierile de tâmplărie pentru băieți și de cusut și țesut pentru fete; Atelierul de Folclor condus de profesorul Constantin Brăiloiu, unde se făceau înregistrările cântecelor interpretate de săteni, și Biblioteca sătească, inaugurată tot cu prilejul campaniei de teren din 1929.

Întreaga viață a satului este povestită și repovestită de acești martori țărani, care au devenit, în urma campaniilor monografice, extrem de conștienți și de mândri de importanța satului lor, ales de monografiști pentru faptul că era un sat românesc, reprezentativ pentru întreaga Țară a Oltului. Toate aceste acțiuni întreprinse de echipele monografice au înnoit satul, au modelat mentalitatea drăgușenilor, aceștia afirmându-și conștiința de sine a propriei identități.

Legătura afectivă ce s-a creat între profesorul Dimitrie Gusti, colaboratorii săi și drăgușeni răzbate pe tot parcursul CD-ROM-ului. Cu mândrie deosebită, drăgușenii povestesc faptul că profesorul

Dimitrie Gusti a fost nașul a două cupluri de tineri din Drăguș, că Maria Rogozea, mama informatoarei intervievate, Ana Sofonea, a fost bucătăreasa monografiștilor, că „Domnii” petreceau foarte bine cu țăranii la șezătorile din sat, că Lena Constante a pictat-o pe Ana Sofonea când era elevă și multe alte întâmplări mai vesele sau mai triste din viața lor, toate acestea creând ocazii de comuniune spirituală între monografiști și oamenii locului.

Un moment deosebit de impresionant din CD-ROM este cel în care Silvia Poparad vorbește despre întoarcerea domnului Harry Brauner din închisoare, după 30 de ani, în satul Drăguș. Presimțindu-și, parcă, apropierea clipei de trecere în eternitate, Harry Brauner i-a rugat pe membrii familiei Poparad să-i compună un bocet și să-l jelească de parcă ar fi murit.

Păstrând în „casa curată”, până astăzi, la loc de cinste, fotografiile semnate de Iosif Berman, Traian Herseni și alți monografiști, drăgușenii reînvie într-o manieră originală atmosfera de atunci a Drăgușului, identificând fiecare personaj, indicând gradul de rudenie și evoluția familiilor drăgușene immortalizate în aceste imagini.

Tehnica modernă de realizare a CD-ROM-ului a permis ca degetele noduroase și tremurânde ce arătau personajele din fotografii să fie înlocuite cu un contur galben de marcare.

De asemenea, cel ce vizionează CD-ROM-ul își poate alege din multitudinea de teme cercetate ceea ce îl interesează în mod special: nunta și înmormântarea; claca popii, clubul Husarilor; surprinderea vieții cotidiene; prezența monografiștilor; acțiunile sociale; școala țărănească; legătura dintre Drăguș și Muzeul Satului.

Temeinica legătură dintre drăgușeni și monografiști a continuat și pe parcursul anilor. Bucuria și mândria drăgușenilor au fost imense atunci când o casă din Drăguș,

proprietatea lui Dumitru Fogoroș, demontată grindă cu grindă, s-a reclădit la Muzeul Satului din București. Unii drăgușeni au și locuit la Muzeul Satului, făcând demonstrații de măiestrie și virtuozitate (țesut, cusut) în fața vizitatorilor sau cu ocazia serbărilor organizate de Fundațiile Regale.

Deosebit de utilă pentru cei interesați este ampla „Fișă de dicționar Dimitrie Gusti”, în care sunt punctate datele biografice, cariera universitară, titlurile științifice dobândite, funcțiile pe care le-a ocupat de-a lungul timpului, recunoașterea unanimă atât pe plan intern, cât și internațional.

În urma cercetărilor întreprinse de echipele de monografiști conduse de profesorul Dimitrie Gusti, ne-au rămas lucrări științifice fundamentale, care își păstrează deplina actualitate și în zilele noastre. Alături de aceste lucrări, materialul cules, filmat și fotografiat în anii 2000-2001 de către specialiștii Muzeului de Etnografie Brașov vine să îmbogățească acest impresionant tezaur de oralitate cu noi documente sonore și de imagine.

Tradițiile trecutului se împletesc în acest CD-ROM cu amintirile, impresiile și aprecierile drăgușenilor de astăzi, sugerându-ne idei în legătură cu posibilitățile de conservare a valorilor pe care satul românesc le mai găzduiește încă în memoria colectivă și în lăzile de zestre ale localnicilor.

Particularul, specificul și caracteristicul manifestărilor de viață socială din Drăguș sunt sesizabile și acum, cu toate că satul a suferit prefaceri majore și ritmul inovator se simte la tot pasul.

Posibilitățile multiple pe care le conferă CD-ROM-ul în cunoașterea satului românesc îl recomandă ca pe un mijloc extrem de modern și eficient pentru punerea în circuit a valorilor tradiționale.

Maria Bâtcă